

a képeket, videókat is szeretném

VITATOTT TANKÖNYVEK

Kísérlet járja be

2015. március 18., szerda • **Utolsó frissítés:** 2015. március 18., szerda, 14:30

Tudományos alaptételt, a finnugor nyelvrokonságot relativizál több újonnan íratott tankönyv.

Aligha örül annak a megtiszteltetésnek az ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnáziumának két történelemtanára, hogy a Magyar Tudományos Akadémia is foglalkozott az általuk írt történelemtankönyvvel, illetve - munkafüzettel. Száray Miklós és Borhegyi Péter munkái mellett az ELTE egyetemi tanára, Németh György nevével fémjelzett, a 9. évfolyam számára készült kísérleti tankönyv is tárgya lett annak a tavaly őszi óta folyó vitának, amely közvetve persze arról is szól: szerencsés volt-e rohamléptekkel lecserélni a forgalomban lévő tankönyveket központilag megíratott egyenkiadványokra. Bár a megrendelő Oktatáskutató és Fejlesztő Intézetnél nem győzik hangsúlyozni, hogy „kísérleti” tankönyvekről van szó, amelyeket majd a felhasználók visszajelzései alapján átíratnak, az MTA nyelv- és irodalomtudományok osztálya már a vita e szakaszában szükségét érezte nyilvánosan is közzétenni nem túl hízelgő véleményét.

Csekély vigasz a szerzőknek, hogy az Akadémia munkatársai csak egy kérdésben fogalmaztak meg – igaz, annál élesebb hangú – kifogást a tankönyvükkel szemben. A tudósok a tankönyveknek a magyar nyelv finnugor rokonságával kapcsolatos passzusain háborodtak fel. Mindenekelőtt azon, hogy a munkafüzet és Száray könyve vitatott elméletként tárgyalja a finnugor nyelvi rokonságot, és van egy ábra is, ami szintén vitatott kérdésként utal a tudományosan sokszor alátámasztott elméletre. Száray könyve szerint „természetes, hogy őstörténetünk alapvető kérdéseiben (nyelvrokonság, az őshaza helye és sok más kérdés) folyamatos viták jellemzik a tudományt”, hozzátéve: „a vita ma is tart, és e tankönyvnek nem feladata lezárni”. A nyelv- és irodalomtudományok osztálya szerint ez tévedés, a tudományban nem folyik vita a magyar nyelv finnugor rokonságának a kérdéséről. Sőt szerintük „azok az álláspontok, amelyek a magyar nyelv finnugor rokonságát megkérdőjelezzik, nem tudományos, hanem dilettáns álláspontok”, s hozzátézik: egy tankönyv szerzőjének nem feladata „a tudományos és a dilettáns álláspont közti vitához hozzájárulni”. Az viszont érdekes, hogy az évtizedek óta tankönyvíró Száray nem ebben a könyvében dolgozta fel először ily módon a finnugor nyelvi rokonságot, szinte szó szerint ez szerepel a 2006-ban kiadott tankönyvében is, azt mégsem mondta meg senki.

Az akadémiai állásfoglalás Honti László nyelvésznek a Magyar Tudomány című folyóiratban idén februárban közreadott dolgozatán alapul. Honti – akárcsak a nyelv- és irodalomtudományok osztálya – a három tankönyvet egy kalap alá veszi, holott a professzor szövegéből az derül ki, hogy Németh György kísérleti tankönyvével kevesebb baja van. Ebben az egyik kifogás szerint a múlt idő hiánya keltett megütközést az akadémikusban, hiszen Németh úgy fogalmazott, hogy török szókincsünk „nem a nyelvrokonság, hanem a velünk élő török népektől való átvétel bizonyítéka”. Ez teljesen igaz, „múlt időbe kellett volna tennem a mondatot” – reagált megkeresésünkre Németh, hozzátéve: nem gondolta volna, hogy a kontextus alapján bárki feltételezhetné, hogy most is török népekkel élünk együtt. A másik kifogás egy olyan ábrával kapcsolatos, amely a „finnugor és a törökös elméletet” mint vitában állókat mutatta be. Korábban Németh e kifogásra válaszolt már a Történelemtanárok Egyletének honlapján: mint írta, az ábrával, mint szerző, ő sem volt elégedett, örömmel fogadja a javítására tett javaslatokat.

A tudósok haragját azonban elsősorban a kísérleti tankönyvhöz tartozó munkafüzet váltotta ki. Ebben ugyanis a finnugor nyelvrokonságról szerepel egy idézetgyűjtemény, amelyben az e rokonságról elsőként könyvet író Sajnovics János XVIII. században élt matematikusé és csillagászé mellett csak olyan idézetek kapnak helyet, amelyek a nyelvrokonság tényét kritizálják. Ráadásul nem is szakemberektől származnak a szemelvények, így a diákoknak tudománytalan nézetekkel kell dolgozniuk. „Ha a hat szemelvényből öt nyilvánvaló badarságokat közöl, vajon a diákok mit mérlegelhetnek?” – tette fel a kérdést Honti László, s különösen azt sérelmezte, hogy egy olyan idézetet is közzétettek Trefort Ágoston egykori kultuszminisztertől, amelynek eddig senki nem találta meg a hiteles forrását.

Az MTA tudományos osztálya csak a finnugor nyelvrokonság kérdésével foglalkozott, ám számos kritika fogalmazódott meg a magyar nép eredetéről írtakkal kapcsolatban is. Ebben a kérdésben azonban valóban még napjainkban is zajlanak a viták: az utóbbi évek kutatásainak egyik eredményeként éppen átírás alatt van, mikor és

merre vándoroltak a magyar törzsek a sztyeppén, s például létezett-e önálló szállásterületként a tankönyvekben is szereplő Levédia. Mindemellett az archeogenetika is számos új eredményt hozhat a honfoglaló népességről, kérdés tehát, érdemes-e a diákok fejét olyan ismeretekkel tömni, amelyek változhatnak. A finnugor nyelvi rokonság azonban nem tartozik a tudományosan vitatott kérdések közé, viszont kedvelt terepük a műkedvelő nyelvészeknek, ezért különösen fontos lenne, hogy a diákok e kérdésben egyértelmű, világos válaszokat ismerjenek meg a tankönyvekből.

Motivációs nyelvtanfolyam

Motivációs képzés, április 16-17-én Budapesten. Ára:
139.000Ft+Áfa.

KAPCSOLÓDÓ ANYAGOK:

- [hvg Monopolizált újságíróképzés?](#)

© HVG Kiadó Zrt. Minden jog fenntartva.